

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 24 Cor.
Pe o jum. de an 12
Pe trei luni . . . 6

Pentru România şi străinătate:

Pe un an . . . 40 lei.
Pe o jum. de an 20

TELEFON N. 228.

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

ZIAR POLITIC NAȚIONAL.

REDAȚIA
ȘI ADMINISTRAȚIA
Târgul Inului Nr. 30.

INSERATELE
se primesc la administrație.
Prețul după tarif și învoială.

Manuscrisele nu se înnapoiază.

La răspântie.

Rezolvarea problemei balcanice, în jurul căreia s-a vărsat atâta sânge, s-a scurs atâta cerneală și s-a făcut atâta vorbă zădărnica la întrunirile oficiale și în confăturile particulare diplomatice, în loc să se apropie de sfârșitul dorit continuă să producă incurcături, surprinderi și să confirme din nou adevărul, că chestia balcanică conține atâta material exploziv încât o singură schinteală ajunge să producă iarăși și iarăși o conflagrație europeană, pentru a cărei delaturare se lucră de luni de zile cu un aparat diplomatic, cum nu s-a mai înregistrat poate nici când până acum în analele politice europene.

În momentul, când delegații balcanici se pregăteau după lungi trăgănări să semneze preliminarele păcii, iată că stătuțelul, care a dat semnalul războiului balcanic, aruncă peste grămadă toate hotărârile reuniunii din Londra, cari aveau să aplaneze „ultima” problemă balcanică, chestia Albaniei noul și astăzi privirile noastre ale tuturor sunt îndreptate spre granițele sudice ale monarhiei la soldații noștri chemați sub arme, de la cari așteptăm în fiecare clipă cu respirația oprită vștea, că au trecut granița pentru a începe un războiu cu urmări incalculabile.

Dacă ne-a mai trebuit încă o dovadă despre nesinceritatea diplomației europene, despre gândurile și influințările ascunse ale Rusiei și despre surprinderile, pe cari le pot pregăti împrejurările turbure din Albania și ținuturile ei limitrofe — ne-a oferit această dovadă capitularea misterioasă a orașului Scutari, capitala viitoare Albaniei, astăzi proprietatea Montenegruului și evenimentele cari s-au precipitat în legătură cu această capitulare. E sad-pașa, eroicul apărător al orașului Scutari, capitulează după tratări tainuite cu Montenegro, părăsește în fruntea armatei sale orașul pentru a cu ajutorul Montenegruului și cu consensul tacit al Rusiei să se proclame

la câteva zile Domnitor al Albaniei. În interiorul Albaniei izbucnesc ca la un semu dat stări anarhice, hrănite și provocate de influințe montenegrine și sârbe, pentru a motiva interesele Montenegruului și Serbiei în interiorul Albaniei și a face cu totul iluzorie hotărârile reuniunii ambasadurilor din Londra iar toate aceste apariții au ascușul lor vădit îndreptat în contra Austro-Ungariei, pentru a-i slăbi influința și implicite pentru a-i stîrbi prestigiul.

De sine înțeles că răbdarea îndelungată a monarhiei a trebuit să ajungă în cele din urmă la un sfârșit, căci atitudinea ei conciliantă față de provocările regelui Nichita și față de trăgănările Rusiei făcea tot mai mult impresia unei slăbiciuni, care periclită prestigiul de mare Putere al Monarhiei. A urmat deci, ceea ce a trebuit să urmeze: ambasaderul austro-ungar la Londra a pus irevocabilă alternativă: sau evacuează Montenegruinii orașul Scutari și acceptați hotărârile reuniunii sau monarhia împreună cu Italia vor interveni cu forța armată pentru a face să se respecte aceste hotărârri. În acest înțeles s'a trimis vorbă regelui Nichita, căruia s'a acordat un ultim termin până Luni.

Paralel cu acțiunea diplomatică Monarhia și Italia au luat măsuri în comun acord, ca săptămâna viitoare să pornească o expedițiune în Albania pentru a restabili ordinea tulburată și a constrânge pe regele Nichita să se plece în fața voinței Europei.

Aceasta este situația în momentele de față.

Monarhia austro-ungară a ajuns la o răspântie. Ori care ar fi păreri milioanele de cetățeni în ce privește războiul iminent, ori cât de mult am condamna și ne ar tulbura o vărsare de sânge și cu deosebire de sânge românesc, știut fiind că majoritatea soldaților noștri dela granițele sudice ale monarhiei sunt frați de-ai noștri, și ori cât de minime ar fi favorurile, cari ar rezulta din operațiunile militare față de Montenegro, — trebuie să constatăm, că orice concesie mai departe a Monarhiei ar

constitui definitivă înfrângere a prestigiului ei în Balcani. În același timp însă o intervenție armată, care să sperăm că nu va fi contracarată de Rusia, va accelera în cele din urmă încheierea atât de mult dorită a păcii balcanice.

Procesul Lukács-Désy. Tribunalul din Budapesta a provocat cele două partide ale procesului Lukács-Désy să-și prezinte declarațiile în ce privește procedura de dovedire.

La provocare, procuratura a răspuns erii, pe scurt, ca nu este contră dovedirii, dar își va face observările asupra materialului acuzei și asupra ascultării martorilor, la pertractare.

Pertractarea, cum se anunță se va ținea în curând.

Rotschild și casa de partid. Ziarul *Budapest* publică noui date la cazurile cassei de partid. Astfel grupul de bancari Rotschild a plătit la c. să un milion de coroane, când la 1910 s'a obligat a da statului o anticipație de 100 milioane cor. pentru plățile cupoanelor dela obligațiunile datoriei de stat.

În Austria asemenea s'a încercat o astfel de tranșacție financiară de stat, dar oferta lui Rotschild aflându-se prea scump, a fost refuzat. Guvernul ungar însă a încheiat tranșacția. O condiție secretă a contractului cu Rotschild a fost: *»Valoarea creditului de cont-curent de-o sută milioane va fi mai mare cu un procent de cîl procentul din ori-care timp.*

Aceasta înseamnă, că grupul Rotschild a pus mâna, în contul statului pe un milion de cor. *Diferința aceasta grupul a plătit-o în casa de partid în 20 Maiu 1910.*

Iată ce va să zică risipă de bani.

La situația internă.

Luni, în 5 Maiu c. își începe din nou ședințele camera ungară. „Părinții patriei”, guvernamentali și opoziționali se vor întâlni poate iarăși în palatul de pe malul Dunării, dacă opoziția va lua parte la ședință, ceea ce nu se știe încă. E sigur însă, că ambele tabere sunt stăpânite de aceleași senti-

mente, de aceeași ură și dușmănie reciprocă, ca la 15 Martie, când s'au despărțit. Evenimentele externe, cari chiar zilele aceste au luat un caracter amenințător, n'au avut nici o influență deosebită asupra atitudinii partidelor maghiare din parlament.

Situația se caracterizează prin următoarele evenimente mai marcante:

Blocul opozițional.

În timpul de 7 săptămâni când camera n'a ținut ședințe, unii șefi din opoziție au încercat să înființeze un bloc al tuturor partidelor opoziționale. Baza acestei însoțiri comune ar fi fost să fie în principiu: dreptul electoral democratic. Pe baza aceasta partidele au arătat înclinare pentru înghesbarea blocului, dar s'au ivit greutăți cu privire la forma dreptului electoral. Intrebarea ce s'a pus a fost, cum să fie programul omun de drept electoral? Iusthiștii și kossuthiștii și cei din partidul popular se bazează și stăruie pentru programul de drept electoral primit și aprobat de opoziție. Grupul lui Andrassy și disidenții însă se împotrivesc acestei propuneri, având mai multe excepții contra programului opoziției unite. În urma acestor neînțelegeri blocul nu s'a putut încă înființa.

Aceasta a urmat natural din atitudinea echivocă a conducătorilor de azi ai Ungariei. Fiecare, cu deosebire cei din opoziție, strigă după dreptul electoral universal, dar de teama vătămării intereselor de casă, toate partidele introduc și cer restricțiuni, încât proiectele lor nu reprezintă de loc votul universal, spaima oligarhiei retrograde.

Opoziție capabilă de guvernare.

O altă pedecă pentru bloc este și pretensiunea kossuthiștilor, ca în afară de dreptul electoral, blocul opoziției se ia în program toate chestiunile actuale ale crizei. Între altele cer restituția în integrum, adică restituirea ordinii de drept în parlament, compromisă prin Tisza, etc

Referitor la bloc, Apponyi are planuri deosebite. Ar voi să se primească un proiect, în sensul căruia să se fixeze calea opoziției unite pe 5—10 ani, cu un program de tranșiție, care

ar forma și baza capacității de guvernare a opoziției. Contele Appoyi, în violența lui ieșitnică, ar voi să-și pregătească iarăși calea spre stăpânire, după care ahtiează atât de mult!

Atitudinea opoziției.

Neînființându-se blocul, se crede că opoziția va avea aceeași atitudine ca până acum, căci de împăcarea cu guvernul nu poate fi vorba. Ce tactică va urma mai departe opoziția, nu se știe în chestia aceasta se va ținea Luni înainte de ședința camerei, o conferință a partidelor opoziționale. Aici se vor lua hotărârri referitoare la tactica, ce are să se urmeze.

Să zice, că Apponyi agitează pentru boicot, ca adică opoziția să absenteze demonstrativ de la ședințele camerei, ca și până acum. Iusthiștii însă sunt contra boicotului. Iusth de altfel a declarat unui ziarist, că opoziția aliată nu cedează nimic din punctul său de vedere și va continua lupta cu înverșunare contra sistemului actual corupt de guvernare.

Aceasta se vede și de acolo, că prezidiul partidului muncii invitând în scris pe prezidenții partidelor opoziționale să-și designeze candidații pentru secțiile camerei, iusth a respins invitarea și a retrimis-o, iar Kossuth și Zichy Aladar a răspuns făcure, că față de invitare vor proceda ca și până acum. Aceasta înseamnă, că nu vor răspunde invitării.

Partidele și evenimentele externe.

Față de marile evenimente externe, corifeii politici maghiari și în deosebi partidele din cameră sunt puțin considerate în cercurile normative din Viena. Cu toate aceste ele își dau o importanță ridicolă în ce privește politica externă a monarhiei. În timpul din urmă partidele maghiare și-au marcat diferențele lor înclinări față de popoarele și curentele din Balcani.

Iusthiștii cei mai radicali, pe timpul crizei de anexiune a Bosniei manifestau sentimente slavofile și au legat prietenie cu Sărbii radicali de la noi, luptând împreună la alegerile pentru cameră. Au menținut apoi această prietenie și voiesc s'o mențină și acum, când monarhia e încurcată în chestia Scutari.

Din contră o parte a kossuthiștilor

Soartă de poet.

Tânăr de 20 ani, Arno Holz visa cum va avea să revoluționeze poezia pierdută în forme tocite. De atunci el contribuie cu versuri frumoase la colecția *»Moderne Dichtercharaktere*, care este cea dintâi operă de valoare a generației june în Germania; cu un an în urmă, scoate un volum de poezii, *»Cartea vremii*, peste 200 foi de poezie lirică pentru un onorar de 25 marce... În *»Cartea vremii* este un ciclu intitulat *»Phantasmus*. Sunt impresii ale tânărului poet în *»gălăgia orașului mare, mărturisiri de bucurii, de nădejdi și de mari suferințe îndurate în manskardă sa din o mahala a Berlinului, în casarma înaltă pîn' la stele, cu muzică de flănetari, cu vuet dela fabrici dinspre curte, cu cuiburi de cloțani în suteran; rachiu și grog se vinde la parter, și-n toate cinci etajele mizerii.*

Dela 1882—84 când scria acestea, Arno Holz a devenit om însemnat. Toate cărțile de literatură îi pomenește numele. Că a întemeiat naturalismul, a regenerat poezia. a fost inițiatorul lui Gerhart Hauptmann. Aceea însă nimeni n'a știut că acest părinte al naturalismului consecvent și astăzi, ca acum 30 ani, îndură foame în o manskardă dela mahala.

Mulți dintre cei ce s'au lansat deodată cu el în valurile vieții, demult au ajuns la Hman, nu puțin chiar prin el. Insuși Gerhart Hauptmann a recunoscut îndemnul ce a primit dela Arno Holz,

nașul primei sale piese pentru teatru, *»Vor Sonnenaufgang* din 1889, care poartă dedicația: Consecventului realist — în semn de recunoștință pentru îndemnul hotărâtor ce mi-a dat opera sa. Ce distanță îi despărtează astăzi, în artă, și mai ales în viață! Gerhart Hauptmann e doar unanim considerat ca cel mai mare poet contemporan al Germaniei, la împlinirea anului 50 al etății sale acum câteva luni, a fost serbătorit ca un monarch, distins pedeașupra și cu premiul Nobel în valoare de sute de mii... Arno Holz va împlini și el 50 ani, la 26 April. Prea declarat dușman al minciunii decât pentru a putea suporta să treacă peste el îndatinatul potop de articole de mărire cu ocaziunea aceasta în timp ce el tânjește, însuș poetul dădu în lume, deunăzi, unic adevăratul comunicat care trebuie să fie cunoscut de cîi ce vor să iubească ziua natală: tristă aniversare când cel serbătorit, la 50 ani, după 30 ani de muncă, abea are cu ce se nutri.

Arno Holz a publicat lucruri frumoase. E posibil că direcția sa e exagerată. Dar sunt mulți cari, cu mult mai mediorci decât el, au făcut parale din artă. Secretul născutului său este altu: Arno Holz n'a făcut parte din nici o clică. N'a fost mijloc a-i îndupleca să facă concesii contra conviergerilor sale. Neapărat trebuia să ajungă în conflicte. Nici când el nu s'a dat în lături. Cel dintâi de care s'a despărțit, a fost tovarășul său de muncă Johannes Schlaf, cu care scrisese împreună co-

lecția *»Papa Hamlet* și drama *»Familie Selicke*. Polenice necruțătoare față de nimeni n'au fost un mijloc pentru a-i face prietini între literați. Știindu-l îndușmănit și editorii s'au ferit de dănsul, pentru a nu se strica cu ceilalți. Cum nimeni nu-l pomenea decât în istorie, publicul mare din zilele noastre nu știa nimic despre el. Arno Holz a rămas astfel solitar și sărac.

Iată un episod caracteristic din viața literară de astăzi. El va fi pentru mulți un memento, dar pentru câțiva, foarte puțini, un îndemna.

C. Nedelcu.

Femeile și Teatrul

Teatrul de vară dela Champs Elysees din Paris a inaugurat matineurile lui literare printr'o conferință a d' lui Marcel Prévost. Subtilul înțelegător al sufletului feminin, e nu numai un scriitor de seamă, dar și conferențiar distins.

El a vorbit despre *»Femeie și teatru*.

Pentru aceasta, conferențiarul a spus că va considera femeia modernă *»din cele două puncte de vedere ale rampei, ca spectatoare și ca actriță».*

Iată un fragment din prima parte a conferinței, relativă la spectatoare, care se potrivește și pentru alte țări.

Afară de distracție și de înfățișarea iubirei, dv. căutați, doamnelor și un al treilea lucru în teatru, un lucru de

nimic, dar prin însăși căutarea lui, dv. ați exercitat încă o mare influență asupra repertoriului modern: veniți și găsiți în teatru sugestuni de eleganță și lecții de modă. Nu e nimic rău în asta — numai dacă nu se săvârșește cu prea mult exces sau prea mult în dau na adevăratului teatru. Când am plăcerea să asist la o piesă nouă într'o lojă, în care mai multe dintre dv, doamnelor, ocupă locurile dinainte, ascult totdeauna ce vorbiți la începutul fiecărui act. Ei bine nu vorbiți niciodată, dar niciodată de piesă. Spuneți: *»răpitoare e rochia d'nei Brandes... E idealu... Imi place mai mult costumul ăstei... Albastru acela pastel este foarte fad la lumină... O! privește ma-taua lui Dorziat!... Cum se poartă așa ceva?... Oare s' întoarce Barlet ca să-i putem vedea decolteul la spate?..»*

Iată, doamnelor, la ridicarea cortinei, primele dv. gânduri. Ele au influențat asupra teatrului modern, și ca autor imparțial, declar că ele i-au făcut pagubă... Dv. sunteți responsabile de foarte multe roluri feminine inutile în piesele moderne la această îngrămădire de acte zadărnice cari se petrec în vreun băl, pe vreo plajă sau la vreo recepție, numai pentru a ocaziona pretextul unei expoziții de modele. Tot dv. sunteți responsabile de reaua primire pe care o fac directorii de teatru pieselor interesante dar sărace în toalete. În sfârșit, dv. sunteți responsabile de nenaturalul unor anumite *»mises en scène*. Pentru a exhiba, cu ori e preț, toalete, chiar în piesele cari nu le ne-

cesitează, se falsifică culoarea și tonul mediuilor.

Mi s'a întâmplat să prezint odată o piesă burgheză la *»Comedia franceză*. Care nu fu mirarea mea, când văzui, la prima repetiție în costume, modelatele mele eroine încărcate de rochii scumpe de cincizeci de ludovici, de po-doabe și pălării cari ar fi făcut geloasă și pe o miliardară americană! Am fost hotărât. Am cerut o a doua repetiție în costume, în cari am redus pălăriile, podabele și rochiile de preț; le-am înlocuit cu haine potrivite... Croitoresele protestară. Am auzit una dintre ele zicând, când oșia dela teatru:

— O să vadă el, autorul, cât o să l' coste asta!..

Ele aveau dreptate. M-a costat scump, căci fu dela început stabilit că nu sunt t'alete în piesa mea!

În a doua parte a conferinței, aceea care tratează despre actrița modernă, s'au remarcat mai cu seamă următoarele curioase teorii asupra vârstei iubirei în teatru modern:

»Două roluri feminine s'au dezvoltat mai cu seamă în ultimii ani: rolul fetei tinere și rolul femeii ajunsă în toamna vârstei. Între acestea, rolul femeii, al tinerei soții sau al celibetarei vârstnice, au fost — afară de câteva excepțiuni — sacrificate. În ce privește reprezentarea modernă a rolurilor copilei și al mamei, ele au avut ca însușire specifică și ciudată următoarea regulă generală: puterea sentimentală a acestor două personaje feminine a intervertit,

și aderenților lui Andrassy sunt de convingere, că nu trebuie suferite până la infinit nepedepsite năsbutille Slavilor de sud, cari sunt periculoase pentru Ungaria.

Aceste concepte divergente le vedem adeseori exprimate în coloanele ziarelor opoziționale. D. e. Andrassy, Mezössy și alții pretind în ziarile lor o pășire energică contra Montenegrului, pe când Isthiștii spun cu ironie, că n-avem nimic, nici un interes cu Scutarii sau cu Albania.

Chestia aceasta se va desbate, vezi Doamne, și în conferența opoziției și se va lua o deciziune, deși mulți kussuthiști și unii din partidul popular sunt contra unui astfel de procedeu. Parturiant montes..

Partidul muncii, natural, e preocupat de cele ce se petrec în Muntenegru și zic, că unde ar fi ajuns cutezanța Sârbilor, dacă nu se votau la timp sumele cerute pentru armată, așa că monarhia să poată fi bine pregătită militărește.

Se vorbește de altcum, că Luni sau în zilele următoare se va face din sinul majorității o interpelație în cameră în chestia Montenegrului, ca astfel guvernul să aibă ocazie a se pronunța asupra punctului de vedere și scopurilor monarhiei.

Astfel ni se prezintă în conturi situația dela noi în preajma redeschiderii camerei. Patrioții se sbat, se svârcolesc, chipu de-a ferici patria, dar de fapt unii a se menține, iar alții a ajunge la stăpânire, la putere, spre a continua sistemul de castă...

Conflictul cu Montenegro.

Reuniunea Ambasadorilor.

Din Londra ne sosesc azi câteva amănunte privitoare la ședința de alaltăieri a reuniunii ambasadorilor. Ambasadorul austro-ungar Mensdorf a cerut în numele monarhiei, a Italiei și Germaniei, ca Puterile mari să hotărască luarea de măsuri militare față de Montenegro, ca regele Nichita să fie conștrâns a evacua orașul Scutari.

Ambasadorul Rusiei a declarat că nu poate accepta această propunere, deoarece sunt speranțe, că Montenegro va ceda și fără o intervenție militară. Rusia se alătură întru toate la hotărârile anterioare ale Reuniunii, dar este pentru o soluție pacinică a conflictului.

Ambasadorul Franței se alătură la acest punct de vedere.

Ministrul Grey a fost de părere, ca Austro-Ungaria să nu provoace o deciziune în acest moment, fiindcă sunt speranțe într-o rezolvare pacinică.

În consecință s-a amânat hotărârea pe Luni, când se va întruni din nou reuniunea.

Montenegro cedează (?)

Din Londra vine știrea despre

pentru a zice astfel, funcțiilor lor fata fubește pe bărbatul în vârstă, iar mama prefește pe adolescenți. Exemple: d-ra Josette, Maman Colibri și nenumăratele lor imitatoare. Și asta, e foarte semnificativ. E și foarte reprezentativ al ideilor stăpânitoare în zilele noastre, a supra vârstei dragostei.

Noi am denunțat cu curaj, doamnelor și domnișoarelor, ceea ce s'ar putea chema >convenționea bătrâneței. A trecut vremea când Balzac, vorbind de Vandeness, care era numai de patruzeci și patru de ani, putea spune: „acest bătrân”. S'a dus și timpul când George Sand nu putea descrie suferința unei fete de douăzeci de ani, care trebuia să ia în căsătorie un bărbat de treizeci, — și când acest garbov om de 30 de ani, putea spune logodniciei lui: >ingere adorată, a cărui privire lucește ca ultima rază pe fruntea mea cheală... A căzut și teoria lui Balzac, care fixa la 30 de ani limita până la care femeia poate să-și exercite dreptul ei de a plăcea și de a fi iubită. Scriitorii noștri au schimbat toate acestea.

o declarațiune a delegatului montenegrin Popovici făcută în fața ambasadorilor Puterilor mari, că regele Nichita e dispus să respecte hotărârea conferenței în chestia Scutari, dacă în schimb va primi despăgubiri teritoriale corespunzătoare.

Austro-ungaria, se zice, nu este în contra unei despăgubiri teritoriale în schimbul orașului Scutari, dar pretinde ca mai întâi trupele montenegrene să evacueze orașul Scutari.

Pregătirile de războiu.

În urma recentelor audiențe și consfătuiri Austro-Ungaria și Italia au căzut de acord în chestia acțiunii militare față de Montenegro și Albania. Începând de alaltăieri șeful statului major Austro-ungar Conrad stă în legături directe cu șeful statului major italian Pollio, pentru a stabili amănuntele expedițiilor militare proiectate.

O știre mai nouă din Viena ne comunică, că Maj. Sa a aprobat eri planul unei expediții militare în Albania, proiectată pe săp-tămană viitoare, la care participă și Italia.

Consiliul comun de miniștri, ținut ieri, a aprobat cheltuielile a acestei expediții în suma de 600 milioane coroane.

La chestia jubileului de 50 de ani

a Liceului românesc din Năsăud.

Turnu-Sev. în vacanța Paștilor 1913.

La >Apelul ce l'am primit în chestia aceasta dela Năsăud, apel, semnat de d-l V. Bichigeanu, profesor, îmi iau voie a-mi spune și eu părerea.

Negreșit, jubileul acesta are să fie cel mai însemnat eveniment cultural în viața nu numai a foștilor grănițeri, ci a întreg neamului românesc de sub stăpânirea ungurească. Prin urmare, comemorarea acestui eveniment cultural va trebui să se facă cu tot fastul posibil social și moral.

Din punct de vedere social va fi bine să fie reprezentate înaintea tuturor comunele grănițerești, ceea ce se face, parcă, prin adunarea generală a reprezentanților acelor comune; al doilea, toate corporațiile și societățile existente pe teritoriul fostului district al Năsăudului.

Din punct de vedere moral-cultural s'ar putea pune la cale o expoziție generală din produsele deosebitelor ramuri de ocupațiune, bunăoară: a) o expoziție din produsele literare, științifice, artistice, industriale, ale absolvenților liceului, o expoziție generală din toate ramurile de ocupație ce se obișnuiesc în comunele grănițerești.

Amândouă expozițiile ar putea fi însoțite de câte un album cuprinzând fotografiile tuturor expozanților. Poate că un album cuprinzând pozele tuturor absolvenților liceului (dela 1871—1913) ar adăoga la partea artistică a serbării.

Firește, că în cazul acesta, s'ar cere fotografiile tuturor absolvenților, de cu bună vreme.

Desvălirea bustului D-ului I. Lazăr, cel dintâru director gimnazial, care

era o bibliotecă ambulantă și un info-cat Mentor al tinereții studioase, ar fi o datorie de recunoștință a foștilor săi elevi, ca și a ținutului întreg.

În scopul acesta, am cotiza și absolvenții și negreșit și patronatul liceului, pentru că memoria lui Lazăr constituie un titlu de glorie al Năsăudenilor.

În privința terminului, cred, că 4 Octombrie nu e potrivit din 2 motive: a) Că pe atunci profesorimea din Țară este în toial activității și n'ar putea participa în numărul așteptat de jubileu; b) În 1863 s'a început anul școlar la gimnaziu în Octombrie, fiindcă nu era gata cu pregătirile necesare; pe când acum, anul școlar, al 51-lea al gimnaziului, se începe la 1 Sept. st. n. Prin urmare, cred eu, că ar fi mai nimerit a se face acest jubileu la începutul anului școlar, dela 1—4 Sept. st. n., când și elevii liceului ar avea prilejul a se însușești pentru școală, și părinții lor a se înviaora pentru un viitor mai bun, las' că atunci ar participa și părinții elevilor din provincie.

Cred că din programul serbării n'ar putea lipsi puncte ca următoarele: 1. Reprezentanții celor 6 serii de absolvenți (dela 1871—1913). O serie formată d. e. reprezentanții celor 8 clase din 1871. În chipul acesta, publicul ar avea ocazie să privească și să-și reamintească toate seriile de elevi, azi adulți și bătrâni absolvenți ai liceului. Scurte alocuțiuni de 2—3 minute a acestor serii, alternate cu ceva cântece potrivite ale corului gimnazial. 2. Două șezători populare. 3. Hora populară din popor și inteligență 4. Masă comună, în tot timpul serbărilor (care ar putea ținea 3 zile). 5. Jocuri gimnastice. 6. Două reprezentații teatrale: una de elevii gimnaziului (d. e. Jorgu dela Sadagora, Alexandri) și alta de societatea teatrală (d-l Bănuțiu). Cine mai propune ceva, să o facă pe calea ziaristicii. Aceasta modalitate, cred că va înlesni activitatea Comitetului din Năsăud în chestie.

V. Gr. Borgovan

Director, delegat al preparandiei de stat

+ Erich Schmidt.

Erich Schmidt, profesor la universitatea din Berlin, incontestabil cel mai mare istoric al literaturii germane, a d-ecat Marti la Berlin, în al 60-lea an al vieții sale laborioase.

S'a născut la 20 Iunie 1853 în Iena, unde tatăl său era profesor de zoologie, cunoscut prin lucrările: >Goethe și științele despre natura organică< >Despre Darwinism< și A studiat la Graz, Iena și Strasburg. În 1874 e promovat doctor în litere, în 1875, cu 22 ani, se habilitază ca docent la universitatea din Würzburg cu o lucrare (>Richardson, Rousseau, Goethe) care a rămas fundamentală. În 1877 e chemat la Strassburg, dela 1880 până la 1885 e profesor la universitatea din Viena, de unde e invitat a lua conducerea >Arhivului lui Goethe< din Weimar. În cei doi ani cât rămâne în calitate de aceasta erudiția sa are norocul a face cea mai însemnată descoperire literară a veacului, gășind la Dresden între hârtiile strănepoților unei domnișoare de onoare — Louise von Göchhausen — a ducesei Amalia de Weimar forma cea mai veche a lui >Faust< de Goethe, așa numitul >Urfraust< (înainte de 1775). În 1887 universitatea din Berlin îi oferă

cadra renumitului Wilhelm Scherer, îl consideră ca pe unul dintre cei dintâi între mulții săi profesori iluștri, și în anul jubilarilor centenare 1908/9 p-3 Erich Schmidt și l alege de rector.

Îndatînat a munci liniștit în singurătate, n'a fost destul de tare pentru a suporta strapătele multelor afaceri de birou și de reprezentație. La serbare, în mijlocul discursului festiv, îl cuprînde cel dintâi semn al oboselii organismului său debil. De atunci prietînii și admiratorii săi sunt îngrijați pentru sănătatea savantului profesor. Dar el își împlineste înainte cu conștientitate de până aci toate agendele de profesor și de rector jubilar al univ-ersității.

Considerat ca cel mai profund cu noscător al poetului Heinrich von Kleist (ale cărui opere complete le-a publicat într-o ediție excelentă) Erich Schmidt, rugat, se duce să țină discursul de inaugurare la monumentul ridicat cu ocaziunea împlinirii sutei de ani dela moartea tragică a nenorocitului poet (Kleist s'a sinucis la 21 Noembrie 1811 cu 33 ani), de către orașul lui natal Frankfurt lângă Odera. Dar nu poate vorbi până în capăt, evocând memoria tânărului Kleist, — un talent mare sugrumat de cea mai măsteră soartă ce s'a îndurat vreodată, — însuș oratorului se emoționează; înima sa simțitoare nu suportă emoția ce îi cuprinde sufletul sub impresia tabloului ce schițează cu duioasă măiestrie; trebuie să întrerupă și să plece acasă...

De atunci nu s'a mai simțit bine. Totuși n'a încetat a și face regulat cursurile, acele cursuri splendide, ascultate și de profesori, de actori, de scriitori, de artiști chiar. Căci Erich Schmidt nu s'a închis înaintea lumii celei vii.

N'a publicat mult, dar tot ce a scris e model. Astfel mai ales grandioasa monografie despre Lessing. Clasic sunt, ca pricepere și ca interpretare, încercările sale literare mai scurte, asupra unor scriitori contemporani.

Unul după altul se duc — Krambacher, Tobler, Gröber... pentru a nu cita decât dintre filologii moderni câteva nume — marii profesori germani, cari întregii omeniri i au fost învățători. De aceea se cuvine să venerăm și noi memoria lor cu pietate.

(Viena). C. Nedelcu.

ȘTIRI.

— 20 Aprilie 1913.

>Banca Carpaților< societate anonimă în București, strada Sf. Ionică Nr. 9 a fost încredințată de direcțiunea noastră să primească abonamente pentru >Gazeta Transilvaniei< și să încaseze: contul acestora eventual al anunțurilor ce se vor prezenta. Încasările le va face funcționarul >Băncii Carpaților< d-l Al. Tablale. Aducem aceasta la cunoștința abonaților și prelinților ziarului nostru din România rugându-i să ne sprijinească prin intermediul >Băncii Carpaților<.

Nou membru pe vîleață la >Soc. pentru fond de teatru român<, s'a înscris dl Caius G. Popp din Brașov, plătiind taxa de 100 cor.

Militare. între ofițerii armatei teritoriale avansați la 1 Mai sunt Români: a) în cea austriacă: la gradul de căpitan în rezervă dl Isidor Ișanu, la rgt. Gravosa 37; de locotenent dl Artur Suru, la rgt. Brünn 14. b) în cea ungară: la gradul de căpitan, dnii I-an Rineu și Ovidiu Pop dela infanterie și dl Vas le Șian dela cavalerie.

O hotărâre frumoasă. Din Ovcea (Bănat) ni se scrie: În ultima sa ședință reprezentanța comunală — la sfatul vrednicului nostru preot — a adus frumoasa hotărâre, ca în Dumineci și sârbători cărciumele să fie închise între orele 6—12 a. m. Nu doar prea marea patimă a beției ne-a îndemnat să aducem această hotărâre — ci gândul și datorința creștinească, ca în timpul serviciului dumnezeesc să fie închise acele cuiburi de duhoare alcoolice, mai ales, că în nemijlocită apropiere de școală și biserică își are duhliana de otrăvuri spirituoase un cărciumar pericinat, care numai buclura se putea, când prin sgomotul sticlelor de vinars surzila urechile rătăciților, pentru cari suna în za dar glasul chemător la rugăciune al clopotelor.

Laudabila hotărâre ar fi fost primită unanim, dacă n'ar fi fost trei ră-tăciți, cari s-au opus și cari nu merită să le figureze numele în ziarul d-voastră. Rușine lor! Iar celor ce au preceptul și au adus hotărârea, le dorim imitatori în cât mai multe comune. P. T.

Advocat nou. Dl Dr. Anton Bogdan, originar din comuna Pesac (com. To-

rontal) a făcut în Budapesta censura de avocat.

În Institutul de surdo muți din Timișoara, subvenționat de stat, se primesc elevi pe anul școlastic viitor, la finea lunii Iunie. Pentru primire în institutul amintit pot petiționa numai acei părinți, ai căror prunci au etatea de 7—10 ani și locuiesc în comitatele Timiș, Caraș-Severin sau Torontal. În clasele superioare se primesc și elevi, cari nu sunt surdo-muți din naștere, ci au asurzit sau amuțit mai târziu. Petițiunile pentru primire trebuie înaintate la direcțiunea institutului.

La petițiune trebuie sculaturate următoarele documente: a) extras de naștere (cartea de botez); b) atestat dela medic, în care se dovedește cauza a surzirei; c) testimoniu de oltuire; d) testimoniu dela comună, în care se arată starea materială a părinților; în caz, că acest atestat e de paupertate, petițiunea e scutită de timbru; e) acei părinți, a căror stare materială le permite a plăti pentru susținerea pruncului în școală, sunt îndatorați a plăti la petițiune o adeverință, prin care se dovedește, că vor plăti regulat ratele prescrite. De elevi fără avere se va îngriji institutul, în acest caz părinții sunt îndatorați a arăta cu documente, că nu pot suporta speșele recerute.

Didactrul pe an e 40 de coroane, iar taxa pentru susținere 200 cor. Părinții vor avea să se îngrijească de îmbrăcămîntea copiilor. Petițiunile trebuie înaintate cel mai târziu până la 15 Iunie la direcțiunea Institutului surdo muților din Timișoara.

Universitatea din Dobrița. Primarul Dobriței a cercetat zilele acestea pe ministrul de culte, interesându-se asupra datei, când se va deschide universitatea din Dobrița. Ministrul i-a declarat, că universitatea nu se va deschide în toamna acestui an, după cum doria orașul, ci în toamna anului viitor. Amănarea aceasta se atribuie unor piedici financiare. În toamna anului 1914 își vor începe activitatea trei facultăți: de drept, filozofie și de teologie. Se vor ținea prelegeri și la facultatea de medicină, dar numai pentru cursurile 3, 4 și 5, cursurile 1 și 2 ale acestei facultăți se vor deschide numai în 1915.

Din Făgăraș ni se scriu următoarele, referitoare la corespondența apărută în anul 83 de la 12/25 Aprilie c.:

Autorul acelei corespondențe, Nicolae Aron secretar ad hoc, întrelăsând a aminti și motivul, pentru care, contra statutelor, s-a convocat adunarea generală, prin un birou provizor, a dat ansă la neînțelegeri și concluziuni false.

Pentru ca onoratul public cetitor să fie pe deplin orientat despre starea ucrlului, iată actul adresat de conducătoarea Reuniunii femeilor rom. gr. or. din Făgăraș și jur către Comitet: Onorat Comitet! Aproape un pătrar de secol de când ca membră a Reuniunii noastre, după modestele mele puteri, — necrutând nici jertfe — am contribuit împreună cu fiecele mele la prosperarea și înaintarea acestei instituțiuni filantropice. Dovada cea mai eclatantă despre activitatea mea dezvoltată în interesul Reuniunii, a fost recunoștința adunării generale, exprimată unanim în deciziunea adusă în anul 1906, prin care m'au ales de vicepreșed ntă iar în anul 1908 am fost autorizată cu conducerea Reuniunii. Durere că d-n luna Martie 1909 începîndu am mai putut desvolta activitatea dorită, căci desbinările create de aceea, pentru cari m'am fost expus în zilele critice, atacurile neînțelelate contra încercărilor întreprinse în favorul sporeii fondului acestei corporațiuni, au avut drept urmare stagnarea activității biroului și a comitetului.

Depărtându-mă din Făgăraș depun mandatul onorific în mâinile onoratei adunări generale, cu aceal adaus că și în viitor după puteri voi sprijini această corp rațiune. Făgăraș în 26 Martie 1913. Cu destinsă stimă — Ana Popa Radu m. p.

Din cuprinsul acestui act de demisiune reles și motivele cari au condiționat stagnarea activității și noua constituire a Reuniunii. Încercarea corespondentului secretar ad hoc de a adăuga la intervalul neactivității și anul 1909 își află explicarea în rolul acelor elemente, cărora nu le convenea executarea planului și a inițiativei luate în anul 1909 de conducătoarea Reuniunii gr. or., pentru a restabili concordia și buna înțelegere între ambele Reuniuni surori din Făgăraș și a lucra cu puteri unite pentru îndeplinirea cât mai iute a scopurilor amelor Reuniuni întru cât conducătoarea a satisfăcut datoriei luate asuprași, dovedește recenziunea despre petrecerea Reuniunii

INCHIDEȚI GURA... dacă ai dinți urâți cumpără-ți un tub de pastă de dinți din cărbuni de tei „REFORM“ cu 70 bani. — Folosind-o 3 zile vei avea dinți albi ca zăpada.

Atunci vorbește

și spune-i ori și cui, că acest minunat preparat l-ai cumpărat în prăvălia lui E. A. Orendi și drogueria Lang și Theil în Targu Grăului. VISCHT OTTO, inventator și esclusiv singurul fabricant, farmacia „Orangyal“ în Tatrang, comitatul Brașov. — Laborator chimic. — Singurul preparat care ține așteptă dinți.

TURUL-GHETE

sunt cele mai perfecte in urma reformării continue:

- Special de recomandat următoarele sorturi:
- Pantofi de dame 7'80 Piele Chevreau
 - Ghete de dame cu șinor 9'50 Piele Chevreau
 - Ghete de bărbați 10'— Piele Box
 - Ghete de bărbați cu șinor 11'— Piele Chevreau

„TURUL” Fabrică de ghete A. G.
Cea mai mare fabrică de ghete în Monarhie.

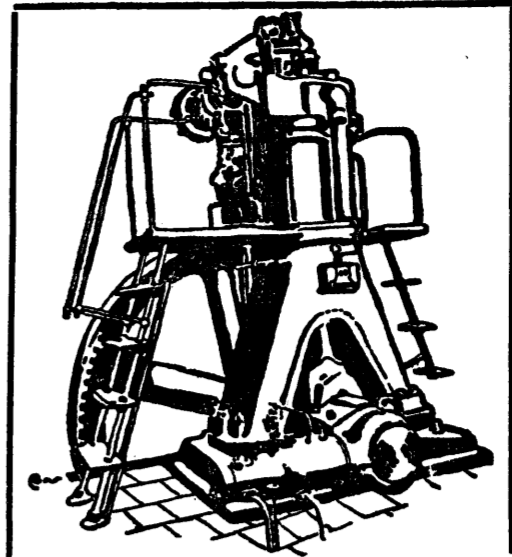
Magazin în Brașov:

Strada Porții 8.

20.000 perechi de ghete produce pe săptămână.

Cataloage gratis și franco.

130 localuri de vânzare în țară și streinătate.

Original Benz.

„DIESEL” MOTORE
Caleu brut Gas Marca mondială.
Benzin. Ascensor, Spălătorie proprie cu abur. Ventilație centrală. Saloane de cetire și de scris. Sală mare de primire. Băi. Salon de muzică. Ospiciu de turiști. Camera obscură pentru amatori. Saloane de expoziție. Terasă. Garajul. Omnibus pentru ra fiecare tren. Cafe-naua mare aranjată după gustul cel mai ales. 100 de ziare și reviste ilustrate indigene și străine. Saloane mari de biliard și de joc. Loje. Saloane de dejun și separeuri foarte elegante. Măncări naționale transilvănene. Bucătăria aleasă vieneză și franceză. Vizitarea bucătăriei este permisă cu cea mai mare plăcere. Vinuri și ligheruri excelente asortate și băuturi fine fără alcool. Bere exc. din Pilsen, bere buvarează și engleză.

Cel mai ieftin motor. Condiții favorabile de plată.
Preț curent gratis.

Cea mai mare fabrică de Motoare din lume.

7000 lucrători. 400 angajați.

Benz Fabrica ung. de automobile și motore A. G.

BUDAPESTA.

Centrala: V. Dorotya ut. 9.

Fabrica: VII. Ilka utca 31.

Telefon 168 79 și 29-24

Stofe de modă

la fel cu cele englezești și frațu-zești, producție proprie, recomanda

Fabrica de Postav din Brașov

WILHELM TELLMANN & COMP.

Magazin de vânzare.

strada Hirscher no. 16.

Se află circa de 500 mcstre resturi.

Odăi

frum. ma-bilate se în-chiriază lu-tar, sau cu ziua cu preț ieftin în

Villa Kertsch.

HOTEL „COROANĂ”

SOC. PE ACȚIUNI DIN BRAȘOV

CASĂ DE PRIMUL RANG

100 de odăi și saloane cu confortul cel mai modern. Loc pentru 250 persoane. Lumină electrică și caloriferi. Apartamente cu camere de băi. Ascensor, Spălătorie proprie cu abur. Ventilație centrală. Saloane de cetire și de scris. Sală mare de primire. Băi. Salon de muzică. Ospiciu de turiști. Camera obscură pentru amatori. Saloane de expoziție. Terasă. Garajul. Omnibus pentru ra fiecare tren. Cafe-naua mare aranjată după gustul cel mai ales. 100 de ziare și reviste ilustrate indigene și străine. Saloane mari de biliard și de joc. Loje. Saloane de dejun și separeuri foarte elegante. Măncări naționale transilvănene. Bucătăria aleasă vieneză și franceză. Vizitarea bucătăriei este permisă cu cea mai mare plăcere. Vinuri și ligheruri excelente asortate și băuturi fine fără alcool. Bere exc. din Pilsen, bere buvarează și engleză.

DIRECȚIUNEA SOCIETĂȚII PE ACȚIUNI

HANS MÄDER, director.

Aviz.

Căutăm în fiecare oraș Re-presentanți pentru a vinde și a plasa

Apa minerală Hebe

Numai persoane capabile și care dispun de o garanție sunt rugați a se adresa la „Hebe” soc. act. în Sângeorgiul-român (Olah-szentgyörgy).

Pavilion de vară

BELLE-VUE

Promenada de jos.

Am onoarea a aduce la cunoștința On. Public, că începând cu 1-a Mai st. n. se va deschide Chioscul Belle-vue dela promenada de jos.

Serviciu prompt.

Prețuri convenabile.

Gheorghe Iordache

Antreprenorul Chioscului.

Se capătă cu preț și condiții con-venabile, pe lângă

plătire și în rate, masini de cusut, fabricat de rangul prim, mobile de lemn și fer-tablouri, ogliazi, ciasornice de pă-rete și bazunar, tacămuri de argint de china, garnituri de salon, saltelă de divan, păuzături de tot felul, covoare, plapome, rochi, haine de răbăți și băeți și după măsură. Mare asortiment în stindarde naționale

Szölösyi Zs.

Brașov, strada Porții 69

Sub înaltul Protectorat a Alteței sale imperiale și regale Domnului Arhiduce FRANZ FERDINAND de Austria-Este

Expoziția Austriacă - Adria

Viena 1913.

Deschidere solemnă 3 Mai, 10 oare antemezinale.

K. k. Parter. Dela 10 oare a. m. până la 2 oare deschisă. Mai-Octombrie.

Stabilimentul de idroterapie

dela băile Eforiei școalelor române din Brașov, s'a deschis la 1 Mai st. n. a. c. Stabilimentul este modern instalat cu toate aparatele cele mai perfecte. Tot felul de dușuri cu presiune, cari se pot regula după felul boalei și constituțiunea bolnavului. Băi cu aer cald. Băi parțiale cu aer cald. Băi cu acid carbonic.

Secțiuni separate pentru femei și bărbați

Cura se face sub controlul medicului dirigent Dr. G. Băulescu

(oarele de consultațiune dela 7-9 a. m. și dela 4-5 p. m.)

20-1 Administrația

S-a deschis din nou

Restaurantul dela Promenadă

Renovate din nou toate localitățile, modern aranjate două săli de mâncare, cameră separată, Terasă cu mese și grădină.

Bucătărie de clasa primă, Bere excelentă Dreher, Vin de masă curat. Diferite sorturi, Vin în butelii, Șampanie, Licheruri etc.

Prețuri solide! Serviciu cu atenție!

Imi iau voie a invita pe On. public din oraș și jur a vizita Restaurantul, recomand bucătăria care este vestită ca foarte bună. Primesc abonamente pentru cost în Restaurant și afară cu preț moderat. Cu toată stima:

Peter Renovich, birtaș.

Deschiderea Grădinei dela No. 5.

Am onoarea a aduce la cunoștința On. public că Duminecă în 4 Mai se va deschide

Restaurația din Grădina Nr. 5.

Recomand bucătăria mea ca foarte bună. Bere excelentă. Vinuri curate.

La 6 ore p. m. Concert cu muzica militară.

Antree liber.

De o cercetare numeroasă se roagă:

Martin Klees, birtaș.

Praturile-Sedlitz ale lui MOLL

Veritabile numai dacă se-care cutiță este provădită cu maros de apărare a lui A. MOLL și cu subscrierea sa.

Prin efectul de leucure durabilă al Praturilor-Sedlitz de A. Moll în contra greutăților celor mai cerbicioase la stomac și pântec, în contra căderilor și aerisii la stomac, constipațiunii cronice, suferinței de float, congestiunii de sânge, haemoroidelor și a celor mai diferite bătăi femeșei a luat acest medicament de oasă o răsunândire ce creșce merou de mai multe decenii încôce. — Prețul unei cutii originale sigilate Co-răne 2— Falsificațiile se vor urmări de cale judecătorească.

Franzbranntwein și sare înja Moll.

Varie-til numai dacă se-care sticlă este provădită cu marca de scutură și cu plumbul lui A. Moll

Franzbranntwein-ul și sarea este foarte bine ca-n scută ca un remediu popular cu deosebire somis prin trar-ry, alină durerea de gât și reumatism și a altor ur-mări de reosăță.

Prețul unei cutii originale plumbate cor. 2—

Săpun de copii a lui Moll.

Cel mai fin săpun de copii și Dame, fabricat după metoda cel mai nou, pentru culti-varea ațională a pielii, cu deosebire pentru copii și adulți. — Prețul unei bucăți cor. —40 b Cinci bucăți cor. 1.80

Fie-care bucătă de săpun, pentru copii este provădită c- marca de apărare A. Moll.

Trimiterea principală prin Farmacistul A. MOLL Wien, I. Tuchlauben

c. și reg. furnisor al curții imperiale.

— Comande din provincii se efectuează zilnic prin rambursă postală. —

La depozite să se cereă anumi preparate provădate lu iscăritura și marca de apărare a lui A. MOLL.

Depozit în Brașov: Carl Schmidt, farmacist.

Pentru sezonul de primăvară și vară 1913.

In atenția On. public cumparător.

Am onoarea a aduce la cunoștință, că din cauza re-novării Magazinului meu, primesc comande pentru haine bărbătești din depositul meu de stofe englezești lucrate după cel mai modern fason, cu prețuri foarte ieftine.

Pofitiți a folosi această ocașie căci prețurile ieftine dărează numai timp scurt

Serviciu punctual

Rogăm se fin ocrotat cu comande cât' de multe semnez cu stință

Kosa Albert

Magazin de haine Brașov Str. Mihail Weis Nr. 6.

Abamente la

„Gazeta Transilvaniei”,

se pot face ori și când pe mai îndelungat sau lunare.

Administr. „Gazei Transilvaniei”.